

179

Nisan 2016

İK V DEĞERLENDİRME NOTU

TTIP MÜZAKERELERİNDE KAT EDİLEN
MESAFELER

Selen Akses, İKV Kıdemli Uzmanı

İKTİSADİ KALKINMA VAKFI

www.ikv.org.tr

TTIP MÜZAKERELERİNDE KAT EDİLEN MESAFELER

Şubat ayında düzenlenen Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı (TTIP) müzakerelerinde 12'nci turun sonunda, AB ve ABD yetkilileri müzakere sürecine hız vererek TTIP müzakerelerinin 2016 yılında tamamlanmasını istediklerini açıkladılar. Bu zamana kadar yapılan görüşmelerde önemli yollar kat edildiği inkâr edilemez. Ancak iki taraf için hassasiyet taşıyan konuların ancak şimdi yavaş yavaş gündeme gelmeye başlamaları, müzakerelerin yakın bir gelecekte tamamlanması olasılığını zayıflatıyor. Buna göre de, söz konusu 2016 hedefinin ne kadar gerçekçi olduğu oldukça tartışmalı bir konu.

Genel Tespitler:

- TTIP müzakerelerinde gümrük tarife satırlarının yüzde 97'si ele alınmıştır.
- Hizmetler alanında yoğun çalışmalar devam etmektedir. Hizmetlere ilişkin görüşmelerde, özellikle pazara erişim ve yasal düzenlemeler konuları kapsamlı bir şekilde ele alınmaktadır.
- Hizmet sektörüne ilişkin görüşmelerde, telekomünikasyon sektörüne ilişkin düzenlemeler ve e-Ticaret ön plana çıkmıştır.
- Kamu alımlarına ilişkin pazara erişim imkânlarıyla ilgili henüz hiçbir öneri sunulmamıştır.
- Ticaretin önündeki engeller ile sağlık ve bitki sağlığına ilişkin standartlar alanlarında tarafların sunduğu öneriler karşılıklı olarak değerlendirilmektedir.
- Müzakereler kapsamında ele alınan sektörlerle yönelik AB ve ABD'deki yasal düzenlemelerin nasıl yakınlaştırılabileceği detaylı olarak incelenmeye devam edilmektedir.
- Sürdürülebilir kalkınma alanında ilk öneriler taraflarca sunulmuş bulunmaktadır.
- Uzun bir bekleyişten sonra, müzakereler çerçevesinde yatırımların korunmasına ilişkin görüşmelere de 12'nci turda yeniden başlanmıştır.

Temmuz 2013'te başlayan TTIP müzakerelerinde AB ve ABD tarafları üç müzakere başlığı (pazara erişim, düzenleyici konular ve kurallar) altında çalışmalarını sürdürmektedirler.

Pazara erişim	Düzenleyici konular ve tarife dışı engeller	Kurallar
<ul style="list-style-type: none"> • Mal Ticareti ve Tarifeler • Menşe Kuralları • Hizmet Ticareti • Kamu Alımları	<ul style="list-style-type: none"> •Düzenleyici Çerçevelerdeki Uyum • Ticaret Önündeki Teknik Engeller • Sağlık ve Bitki Sağlığına İlişkin Önlemler •Sektörlere İlişkin Düzenlemeler (tekstil, kimyasallar, ilaç, kozmetik, tıbbi cihazlar, motorlu taşıtlar, bilgi ve iletişim teknolojileri, mühendislik ve böcek ilaçları)	<ul style="list-style-type: none"> •Sürdürülebilir Kalkınma •Enerji ve Hammaddeler •Gümrükler ve Ticaretin Kolaylaştırılması •KOBİ'ler •Yatırımcıların Korunması •Rekabet Politikası •Fikri Mülkiyet ve Coğrafi İşaretler •Anlaşmazlıkların Halli

Pazara Erişim

TTIP müzakerelerinde AB ve ABD şirketlerinin karşılıklı pazara erişimlerini kolaylaştırmak için görüşmeler üç alanda (mal ticareti ve tarifeler, hizmet ticareti ve kamu alımları) yürütölmeye devam etmektedir. Pazar erişimine ilişkin görüşmelerde ikili ticarete bütün gümrük vergilerinin kaldırılması, hizmet ticaretinin serbestleştirilmesi, kamu ihalelerine daha iyi erişim sağlanması yanısıra iki taraf arasında yatırımların artırılması da amaçlanmaktadır.

Her ne kadar AB ve ABD arasındaki uygulanan gümrük tarifelerinin çok düşük oranlarda tutulmalarına rağmen bazı ithal ürünlerine uygulanan vergiler şirketlerin karşı pazarlara açılması açısından önemli engel oluşturmaktadır. şu ana kadar yapılan görüşmelerde, gümrük tarife satırlarının yüzde 97'si ele alınmış hatta bu tarifelere ilişkin ikinci resmi teklif önerileri sunulmuş durumda. TTIP'nin yürürlüğe girmesiyle beraber bu tarife satırlarının çoğunun kaldırılması öngörülmektedir. Hemen kaldırılması söz konusu olmayan tarife satırların hangi takvim çerçevesinde aşamalı olarak düşürüleceği yönündeki görüşmelere de başlanmıştır¹. Tarifelerde geri kalan yüzde 3'lük bölümünü oluşturan hassas olarak nitelendirilen ürünlerin tarifelerine ilişkin görüşmelerin ise müzakerelerin daha sonraki aşamalarında gerçeleştirilmesi planlanmaktadır. Her ne kadar bu konuya ilişkin ayrıntılı açıklamada bulunulmamışsa da, bu ürünlerin tarım, tekstil ve otomotiv sektörlerinden oluştuğu tahmin edilmektedir².

TTIP müzakerelerinin 12'nci turunda, tarım ürünlerinin ticaretine ilişkin olarak yapılan görüşmelerde, AB tarafı, mevcut ikili anlaşmalara dayanarak şarap ve alkollü içkilere yönelik bazı kuralların belirlenmesi yönündeki isteğini yenilemiştir. Bu kapsamda, AB, TTIP çerçevesinde Avrupa ve Amerikan ürünlerinin isimlerinin korunmasına ilişkin kuralların yer alınmasını talep etmektedir. TTIP'de ayrıca şarap üretim prosesi, etiketlendirme ve onaylama uygulamalarına ilişkin kuralların da belirlenmesi istenmektedir³.

Hizmetlere ilişkin görüşmelerde, özellikle pazara erişim ve yasal düzenlemeler konuları kapsamlı bir şekilde ele alınmaktadır. Hizmetler konusunda taraflar konsolide taslak metin üzerinde çalışmalarını sürdürmektedirler. şu ana kadar, hizmet sektörüne ilişkin görüşmelerde, telekomünikasyon sektörüne ilişkin düzenlemeler ön plana çıkmıştır. Taraflarca, telekomünikasyon alanındaki yasal düzenlemelerin uyumlaştırılmasında güçlü işbirliği imkânları değerlendirilmektedir. Telekomünikasyon sektörüne ilişkin görüşmelerde, sektörün kapsamı, ana altyapılara erişim, telekomünikasyon alanındaki ara bağlantı, düzenleyici kurullar ve ruhsatlandırma işlemleri gibi konulara ağırlık verilmiştir. Son müzakere turunda yürütölen görüşmelerde, taraflar özellikle ana tedarikçilerin yükümlölükleri ve TTIP'deki telekomünikasyon bölümünün kapsamına odaklanmışlardır.

---

¹ United States Mission to the European Union, "TTIP: Statement for Feb. 26 Joint Press Conference", 26.02.2016, <http://useu.usmission.gov/remarks102315.html>, Erişim tarihi: 22.03.2016.

² Michael McKeon, "TTIP Negotiations: A Summary of Round 11", *Bertelsmann Foundation*, 12.11.2015.

³ Avrupa Komisyonu, "Public Report: The Twelfth Round of Negotiations for the Transatlantic Trade and Investment (TTIP)", Mart 2016.

Hizmete ilişkin görüşmelerde e-Ticaret konusu da gündemde önemli bir yer tutmuştur. Şu ana kadar yapılan görüşmelerde, e-İmza, istenmeyen e-Postaların önlenmesi, e-Güvenlik hizmetleri, çevrimiçi hizmetler için onay işlemleri, tüketicilerin korunması ve elektronik iletişimde uygulanan gümrük vergileri gibi konular ele alınmıştır. Önümüzdeki müzakere turlarında bu konu kapsamında veri güvenliğinin korunmasının da gündeme getirilmesi beklenmektedir. Son müzakere turunda, düzenleyici konular altında yürütülen görüşmeler kapsamında, hizmetler sektöründe mesleki niteliklerin karşılıklı tanınması konusu da kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır.

Diğer bir konu olarak, ABD tarafının, mali hizmetlerin TTIP kapsamına dâhil edilmesi konusunda gösterdiği isteksizliğe rağmen, tarafların sonunda anlaşmada mali hizmetlere ayrılacak bölümün genel hatları üzerinde uzlaşmaya vardıkları gözlemleniyor. Bu konudaki görüşmelerde, mali hizmetlerin tanımı ve kapsamının yanı sıra bu alanda uygulanacak kurallar ve istisnai durumlar ile ilgili hususlarda ilerleme kaydedildi. Hizmetler konusuna ilişkin dikkat çekilmesi gereken bir diğer önemli husus da, kamu hizmetlerinin TTIP kapsamının dışında tutulması konusunda karar alınmasıdır. Sosyal hizmetler, su, eğitim ve sağlık gibi alanlar ise anlaşma kapsamında değerlendirilmektedir.

Pazara erişim konusunda yürütülen görüşmeler kapsamında en az ilerleme kaydedilen alan ise kamu alımlarıdır. Şubat ayında düzenlenen 12'nci turda kamu alımlarına ilişkin pazara erişim imkânlarıyla ilgili ilk teklif önerilerinin sunulması beklenilirken, aksine Müzakere Heyet Başkanları tarafların kamu alımlarına ilişkin ilk teklif önerilerini bir sonraki tura kadar sunacaklarını belirttiler. Bu nedenle bir sonraki tura kadar kamu alımlarına ilişkin hazırlık çalışmalarına ağırlık verecekleri açıklanmıştır. Müzakerelerde AB şirketlerinin Amerikan kamu alımı pazarına erişimde büyük zorluklar yaşadıklarını öne sürerek, AB tarafının bu konuda çok talepkar olması beklenmektedir. Ayrıca AB açısından Amerikan kamu alım pazarına erişimin özellikle ulaştırma, enerji ve çevre hizmetlerinde kolaylaştırılması büyük önem taşımaktadır⁴. Tedarik usulleri açısından, taraflar KOBİ'lerin kamu ihale imkânlarına daha kolay erişime sahip olmalarını istemektedir. Bu kapsamda, örneğin bu imkânlarla ilişkin şeffaflığın artırılması ve şirketlere destek sağlayacak bir "Yardım Masası" veya irtibat noktası oluşturulması gibi önlemler değerlendirilmektedir.

Düzenleyici Konular

Düzenleyici konulara ilişkin işbirliği imkânları değerlendirildiğinde, AB ve ABD yetkilileri, tüketicilerin, sağlığın, iş gücünün ve çevrenin korunmasına ilişkin uygulanan yüksek standartlarda hiçbir şekilde düşüş olmayacağı yönünde taahhütte bulunmaktadır. Bu standartların düzeyini bir yandan koruyarak, AB ve ABD arasında uygulanan standartların ve düzenlemelerin birbirine yakınlaştırılmasına yönelik çalışmalara yoğun bir şekilde devam edilmektedir.

Bu alanda yürütülen müzakereler ile ticaret ve yatırımın önündeki tarife dışı engellerin (sağlık ve bitki sağlığı, ticarete teknik engeller) kaldırılması, AB ve ABD'nin düzenleyici çerçevelerindeki uyum düzeyinin artırılması ve bazı belirli sektörlerle yönelik yapılan yasal düzenlemelerin ve prosedürlerin uyumlaştırması amaçlanmaktadır. Söz konusu

---

⁴ Michael McKeon, "TTIP Negotiations: A Summary of Round 11", Bertelsmann Foundation, 12.11.2015.

sektörler şunlardır: tekstil, kimyasallar, ilaç, kozmetik, tıbbi cihazlar, otomotiv, bilgi ve iletişim teknolojileri, mühendislik ve böcek ilaçlarıdır.

Şu ana kadar yapılan müzakere turlarında düzenleyici konulara ilişkin önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Ticaret önündeki teknik engeller ile sağlık ve bitki sağlığına ilişkin standartlar alanlarında iki taraf da kendi önerilerini sunmuş bulunmaktadır. Şubat ayında düzenlenen 12'nci müzakere turunda, ticaret önündeki teknik engellere ilişkin yapılan görüşmelerde, prosedürlerde şeffaflığın sağlanması, AB ve ABD'deki standart geliştirme kurumları arasındaki işbirliğinin artırılması ve TTIP kapsamında oluşturulması öngörülen Ticaret Önündeki Teknik Engeller Komitesi'nin rolü ve fonksiyonların tanınması gibi hususlar öncelikli olarak ele alınmıştır. AB tarafı ayrıca, ortak standartların geliştirilmesine yönelik çalışmalara paydaşların da yön verebileceği bir sürecin oluşturulması yönünde bir öneri sunmuştur⁵. Aynı turdaki, sağlık ve bitki sağlığına ilişkin görüşmelerde ise, özellikle denetim ve onaylama işlemlerinin yanı sıra anti-mikrobiyal direnç gibi konular da ele alınmıştır. Önümüzdeki müzakere turlarında, tarafların tüm bu önerileri detaylı bir şekilde inceleyip ortak bir pozisyon belirlemeleri beklenmektedir.

TTIP müzakere sürecinde sektörel bazda yürütülen görüşmelerin her zaman önemli bir gündem maddesi oluşturduğu dikkat çekmektedir. Söz konusu sektörlerle yönelik AB ve ABD'deki yasal düzenlemelerin nasıl yakınlaştırılabileceği hususları detaylı olarak irdelenmektedir. Sektör bazında yürütülen çalışmalar ise şu şekilde özetlenebilir:

- **İlaçlar:** AB tarafı, jenerik ilaçlara yönelik mevzuat konusunda işbirliğinin ve uyumlaştırma çalışmalarının güçlendirilmesi yönünde bir öneri sunmuştur. Taraflar ayrıca ilaç sanayinde uygulanan denetim sayısını azaltma yollarını aramaktadırlar.
- **Kozmetik:** Taraflar öncelikli olarak Kozmetikler Yönetmeliğinde Uluslararası İşbirliği (*International Cooperation on Cosmetics Regulation*) kapsamında işbirliğinin artırılması hususu üzerinde tartışmaktadırlar. Bu konuya ilişkin AB'nin Kasım 2015'te sunduğu önerinin önümüzdeki turlarda değerlendirilmesine devam edilecektir. Taraflar ayrıca risk değerlendirme alanında işbirliği imkânlarını ele almaktadırlar. Bu sektöre ilişkin gündemde yer alan bir diğer konu ise, hayvan deneylerine alternatif yöntemlerdir. Örneğin Trans-Pasifik Ortaklığı'nda bu tür yöntemlerin bulunması halinde kullanılması teşvik edilmektedir.
- **Tekstil:** Bu alandaki çalışmalar ağırlıklı olarak etiketlendirme, güvenlik standartları üzerinde yürütülmüştür. Örneğin son müzakere turunda, giysilerdeki bakım talimatını içeren etiket ve tutuşabilirlik testi gibi konular ele alınmıştır.
- **Otomotiv:** Bu sektöre ilişkin yapılan en son görüşmelerde, her iki taraf için kıyaslanabilir güvenlik seviyesini sağlayabilmeye yönelik teknik özellikler üzerindeki düzenlemeler ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu kapsamda örneğin ön aydınlatma, ani fren sistemi, emniyet kemeri kontak kilidi gibi konularda taraflar güncel bilgileri paylaşmışlardır.
- **Tıbbi cihazlar:** Bu sektöre ilişkin görüşmelerde, taraflarca kalite yönetim sistemlerinin denetimlerinin karşılıklı tanınmasına ilişkin imkânlar

---

⁵ Avrupa Komisyonu, "Public Report: The Twelfth Round of Negotiations for the Transatlantic Trade and Investment (TTIP)", Mart 2016.

değerlendirilmektedir. Müzakereler kapsamında, Tekil Cihaz Tanımlama (*Unique Device Identification*) ve ürün sunumları gibi konular da ele alınmıştır.

- **Bilgi ve İletişim Teknolojileri:** Başta e-Sağlık, e-Etiketlendirme, şifreleme, pazar gözetiminde işbirliği, yazılım tanımlı telsiz ve mobil telefona penetrasyon oranı gibi birçok alanda ilerleme kaydedildiği belirtilmektedir.
- **Mühendislik:** Makine sektörüne ilişkin düzenleyici konularda işbirliğinin güçlendirebilecek alanlar değerlendirilmektedir.
- **Kimyasallar:** Bu sektöre ilişkin çalışmalar, özellikle kimyasal maddelere ilişkin pilot projeler, sınıflandırma ve maddelerin etiketlenmesine odaklanmıştır.
- **Böcek ilaçları:** Taraflar bu alanda işbirliği imkânlarına ve uyumlaştırma çalışmalarına önem vermektedirler. Bunların yanı sıra bilimsel bilgi ve veri kaynaklarının paylaşımı da görüşmelerde ele alınmıştır.

Kurallar

TTIP müzakerelerinde, AB ve ABD'nin yanı sıra, tüm dünyayı yakından ilgilendirilecek ticarete ilişkin ve hatta üretim sürecini de yakından etkileyebilecek yeni kurallar ve ilkeler belirlenmektedir. Kurallara ilişkin görüşmelerde, gümrük ve ticaretin kolaylaştırılması, kamu iktisadi teşebbüsleri, ticarete yerleşme engelleri, fikri mülkiyet hakları ve coğrafi işaretler, rekabet politikası, KOBİ'ler, enerji ve hammaddeler, sürdürülebilir kalkınma (çevre ve iş gücü), şeffaflık ve yatırımların korunması gibi konular irdelenmektedir.

Geçtiğimiz turda, AB ve ABD yetkilileri, kurallara ilişkin konsolide taslak metin üzerinde çalışmalara devam etmişlerdir. Kurallara ilişkin görüşmelerde en çok ilerleme kaydedilen alanların başında sürdürülebilir kalkınma gelmektedir. Bu konuya ilişkin ilk teklif metnini AB tarafı Ekim 2015'te, karşı tarafın metnini ABD ise Şubat 2016'ta sunmuştur. AB Müzakere Heyet Başkanı Ignacio Garcia Bercero TTIP kapsamında sürdürülebilir kalkınma konusunda hazırlanan bölümün önceki ticari anlaşmaların ötesine geçeceğini belirtmiştir. ABD tarafı, TTIP kapsamında çevre ve iş gücüne ilişkin belirlenecek kuralların bağlayıcı nitelik taşıması hususuna büyük önem vermektedir. Çevre açısından, Avrupa Komisyonu tarafından özellikle kimyasalların ve atıkların çevreye ve insan sağlığına zarar vermeyecek şekilde yönetilmesi, biyoçeşitliliği ve ekosistemlerin korunması ve doğal kaynakların (özellikle orman, balık ürünleri, vahşi tabiat ve biyolojik ürünler) sürdürülebilir kullanım ve yönetimin sağlanması ve çevre dostu ürünler ve teknolojilere yönelik ticaretin ve yatırımın teşvik edilmesinin gerekliliği savunulmaktadır. Öte yandan iş gücü ile ilgili olarak, Avrupa Komisyonu, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (İLO) Düzgün İş Ajandası'nın uygun şartlarda çalışma ortamının sağlanması hususu üzerinde durmaktadır. Sonuç itibariyle, taraflarca, adil ve etik ticaretin teşvik edilmesi ve üçüncü ülkeler ile işçi haklarının ve çevrenin korunmasına yönelik ortak girişimlerde bulunulması hedeflenmektedir. Tüm bunların yanı sıra, AB tarafı, iklim değişikliği konusunda Aralık 2015'te kabul edilen Paris Anlaşması'nı da dikkate alarak bu alanda bir öneri sunmayı planlamaktadır.

TTIP'de kurallara ilişkin dikkat çeken bir diğer önemli husus da, AB'nin ilk defa bir serbest ticaret anlaşmasında yalnızca KOBİ'lere yönelik ayrı özel bir bölüm ayırmak istemesidir. TTIP ile KOBİ'lerin ülke dışına daha fazla ihracatta bulunabilmeleri ve yatırım yapabilmelerinin sağlanması ve aynı zamanda küresel tedarik zincirinde yer

almalarının kolaylaştırılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, taraflar arasında yapılan görüşmelerde KOBİ'lerin iş yapmalarını ve ihracatta bulunmalarını kolaylaştıracak önlemler değerlendirilmektedir. Bu amaç doğrultusunda, tarifelerin kaldırılmasının yanı sıra hizmetlere ve kamu ihale imkânlarına daha kolay erişim sağlanması istenmektedir. Ayrıca, AB ve ABD arasında farklı uygulanan yasal düzenlemelerden dolayı meydana gelen ek maliyet ve artan bürokratik işlemlerin ve çifte uygulamaların önüne geçilmesi de hedeflenmektedir. Müzakerelerde KOBİ'lere ilişkin görüşmelerde odaklanan bir diğer konu da bilgi paylaşımıdır. AB ve ABD yetkilileri KOBİ'lere kapsamlı ve güncel bilgilerin verildiğinin garanti edilmesi gerektiği görüşündeler. Tüm bunların yanı sıra, taraflar ayrıca KOBİ'lerin TTIP'in uygulanması konusunda daha fazla seslerini duyurabilmeleri için bir komite oluşturmayı öngörmektedirler.

Amerikan enerji kaynaklarına erişimi güvence altına almak isteyen AB'nin TTIP'ye enerjiye ilişkin bir bölümün eklenmesi yönündeki talebi doğrultusunda, müzakere turlarında enerji ve hammaddelere ilişkin görüşmeler de gerçekleşmektedir. AB, TTIP'nin enerji ve hammaddelere sürdürülebilir ve şeffaf erişimi sağlamak ve tedarikçileri çeşitlendirmek için önemli bir fırsat teşkil ettiğini savunmaktadır. Bu kapsamda, taraflar öncelikli olarak enerji ürünlerine yönelik ulaştırma altyapıları (boru hattı ve elektrik şebekeleri) ve bunlara üçüncü tarafların erişimleri ve enerji verimliliği gibi konular üzerinde tartışmıştır. Son müzakere turunda, AB ve ABD tarafları enerji ve hammaddeler alanlarında kaydedilen gelişmeler hakkında bilgi paylaşmışlardır. Bu kapsamda, AB örneğin karşı tarafı Enerji Birliği'nin mevcut durumu hakkında bilgilendirmiştir.

Şubat 2016'ta düzenlenen turda kaydedilen en önemli gelişme ise, uzun bir aradan sonra, TTIP müzakerelerinde yatırımların korunmasına ilişkin görüşmelerin yeniden başlatılmasıdır. Yapılan yorumlara göre, bu alanda yürütülen görüşmeler yapıcı bir ortamda gerçekleştirilmişti⁶. Bilindiği üzere, TTIP müzakereleri kapsamında, yatırımcılarla devlet arasındaki uyuşmazlıkların halli mekanizmasına (ISDS) ilişkin maddenin anlaşmaya dâhil edilmesi, AB'deki birçok kesimin sert eleştirilerine neden olmuştur. Bu tepkiler karşısında, Avrupa Komisyonu, ISDS maddesine yönelik müzakere sürecinde nasıl bir pozisyon alınması gerektiğinin belirlenmesini kolaylaştırmak için bir kamu istişare sürecini yürütmüştür. Bu süreçte de, TTIP müzakereleri kapsamında yatırımların korunmasına ilişkin görüşmelerin de askıya alınması yönünde karar alınmıştır. Avrupa Komisyonu, kamu istişare sürecinden elde ettiği sonuçlar doğrultusunda, TTIP kapsamında yatırımcılar ve devlet arasındaki anlaşmazlıkların çözümünde ISDS yerine Yatırım Mahkeme Sisteminin oluşturulmasına yönelik öneri getirmiştir. Bu yeni pozisyon doğrultusunda, Yatırım Mahkeme Sisteminin Birinci Derece Mahkeme ve bir Temyiz Mahkemesinden oluşması yönünde öneride bulunulmuştur. AB'nin bu turda Yatırım Mahkeme Sisteminin oluşturulmasına ilişkin önerisini ABD yetkilileri ile ilk defa paylaşması üzerine, bu öneri taraflarca ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu alanda belirlenecek kurallar ile devletlerin düzenleme hakları ve yatırımcıların korunması arasında denge sağlanmasına büyük önem verilmesi söz konusudur.

Gümrük ve ticaretin kolaylaştırılmasına ilişkin yürütülen görüşmelerde, Avrupa Komisyonu, bir yandan, ürünlerin gerekli gümrük kontrollerinden geçişleri sağlanırken, öte yandan AB ve ABD arasındaki ihracat ve ithalat işlemlerinin kolaylaştırılması ve

---

⁶ A.g.e.

hızlandırılmasını istemektedir. Son müzakere turunda anlaşmanın bu bölümüne ilişkin metinde önemli mesafeler kat edildiği belirtilmektedir. Bu turda, AB başta tek pencere sistem uygulaması, veri uyumlaştırılması ve uluslararası standartlar gibi birçok alanda yeni öneriler sunmuştur.

Fikri mülkiyet hakları ve rekabet politikasına ilişkin çalışmalar da devam etmektedir. Bu iki alanda da taraflar arasında öneri metinler sunulmuştur. Son müzakere turunda da, önümüzdeki dönemde fikri mülkiyet haklarında müzakereleri nasıl hızlandırılabileceği hususu tartışılmıştır. Bu görüşmeler kapsamında telif hakları, ticari sırlar ve uluslararası anlaşmalar gibi konular ele alınmıştır. Rekabet politikasına ilişkin olarak, taraflar ortak işbirliği imkânlarını değerlendirmeye devam etmektedirler. Bu kapsamda örneğin, genel ilkeler, yasal çerçeve, Gözden Geçirilmiş Şartı (*Review Clause*) ve anlaşmazlıkların halli mekanizması gibi konular ele alınmaktadır.

Her ne kadar TTIP müzakerelerinde birçok alanda önemli ilerlemeler kaydedilmiş olsa da, hassas ve çıkar çatışmasının söz konusu olduğu konuların ancak şimdilerde ele alınmaya başlandığı bir gerçektir. Bir yandan müzakere sürecine hız vererek TTIP'nin 2016 yılının sonunda tamamlanması amaçlanırken, diğer yandan her iki taraf için hassasiyet taşıyan konuların müzakere sürecinin ileri aşamalarında gündeme gelmeye başlamalarının süreci yavaşlatabileceği görülmektedir. Bu durumun müzakere hızını ne derece etkileyeceği ve iki taraf arasında kritik konularda uzlaşmanın hangi süreç içinde sağlanabileceği merak konusudur.